

købsproblemer samt en velassorteret blanding af selektive serviceydelser sikrer opbakning bag organisationerne. Dette fører frem til den generelle konklusion, at organisationsstrukturerne godt nok er korporative, mens adfærden nærmere er pluralistisk. Det er en meget skarp konklusion, og det er i hvert fald muligt at pege på strukturer, der også er pluralistiske, og på adfærdsnormer, der afgjort er korporative.

Spørgsmålet er herefter, hvilken korporatismevariant, der kan beskrive og analysere det paradoks, at struktur og politikformer ikke hænger helt så tæt sammen som det ofte antages i teorier om neo-korporatismen. Ved besvarelsen af dette komplicerede spørgsmål griber Weber fat i Luhmanns systemteori og problemet om, hvordan enhed kan skabes ud fra mangfoldighed. Flere modeller inden for korporatismetraditionen testes, og Weber udvikler en model: »Circuit corporatism«. Det er en ret åben model, men i den foreliggende form bygger den både på en behersket fremhævelse af organisationsstrukturernes og statsmagtens betydning. Weber argumenterer nemlig for, at man ved udforskningen af korporative systemer mere skal hæfte sig ved det politiske systems decentrering og eksistensen af korporatisme inden for visse delområder.

Fælles for de to bidrag af Grant og Weber er således, at de anser korporatismebegrebet for nyttigt, at de efterprøver dette og forsøger at tolke det åbent. Det fører langt fra til det standpunkt, at begrebet kan anvendes vilkårligt, men takket være dialogen med et stort empirisk materiale opblødes nogle hidtidige antagelser. Derved bliver korporatismebegrebet rigere på nuancer.

Karsten Ronit

Institut for Erhvervsret og Politologi

Edward C. Page and Michael Goldsmith (eds.), *Central and Local Government Relations. A Comparative Analysis of West European Unitary States*, London: Sage Publications, 1987, 179 s., £ 25.00.

Denne bog henvender sig først og fremmest til kommunalt interesserede specialister i stat-kommune relationer. Den kan dog også anvendes som en ganske nyttig håndbog af den, der ønsker en oversigtlig viden om organiseringen af serviceydelser i en række vesteuropæiske lande. Endelig vil den kunne være af en vis interesse for partiforskere i og med, at den rejser og antyder en række interessante spørgsmål om samspillet mellem partisystemer og indretningen af den offentlige sektor.

Bogen har sin oprindelse i en forskningssession under ECPRs auspicer i 1983, og forfatterkollegiet har siden videreført sit arbejde på grundlag af en engelsk forskningsrådsbevilling. Den erklærede hensigt er at fremlægge en første systematisk sammenligning af stat-kommune relationer i Vesteuropa, idet en række teorier om kommunernes rolle og placering i den offentlige sektor afvises. Begrundelsen herfor er, at en overbevisende teori ikke blot må kunne forklare tilste-

købsproblemer samt en velassorteret blanding af selektive serviceydelser sikrer opbakning bag organisationerne. Dette fører frem til den generelle konklusion, at organisationsstrukturerne godt nok er korporative, mens adfærden nærmere er pluralistisk. Det er en meget skarp konklusion, og det er i hvert fald muligt at pege på strukturer, der også er pluralistiske, og på adfærdsnormer, der afgjort er korporative.

Spørgsmålet er herefter, hvilken korporatismevariant, der kan beskrive og analysere det paradoks, at struktur og politikformer ikke hænger helt så tæt sammen som det ofte antages i teorier om neo-korporatismen. Ved besvarelsen af dette komplicerede spørgsmål griber Weber fat i Luhmanns systemteori og problemet om, hvordan enhed kan skabes ud fra mangfoldighed. Flere modeller inden for korporatismetraditionen testes, og Weber udvikler en model: »Circuit corporatism«. Det er en ret åben model, men i den foreliggende form bygger den både på en behersket fremhævelse af organisationsstrukturernes og statsmagtens betydning. Weber argumenterer nemlig for, at man ved udforskningen af korporative systemer mere skal hæfte sig ved det politiske systems decentrering og eksistensen af korporatisme inden for visse delområder.

Fælles for de to bidrag af Grant og Weber er således, at de anser korporatismebegrebet for nyttigt, at de efterprøver dette og forsøger at tolke det åbent. Det fører langt fra til det standpunkt, at begrebet kan anvendes vilkårligt, men takket være dialogen med et stort empirisk materiale opblødes nogle hidtidige antagelser. Derved bliver korporatismebegrebet rigere på nuancer.

Karsten Ronit

Institut for Erhvervsret og Politologi

Edward C. Page and Michael Goldsmith (eds.), *Central and Local Government Relations. A Comparative Analysis of West European Unitary States*, London: Sage Publications, 1987, 179 s., £ 25.00.

Denne bog henvender sig først og fremmest til kommunalt interesserede specialister i stat-kommune relationer. Den kan dog også anvendes som en ganske nyttig håndbog af den, der ønsker en oversigtlig viden om organiseringen af serviceydelser i en række vesteuropæiske lande. Endelig vil den kunne være af en vis interesse for partiforskere i og med, at den rejser og antyder en række interessante spørgsmål om samspillet mellem partisystemer og indretningen af den offentlige sektor.

Bogen har sin oprindelse i en forskningssession under ECPRs auspicer i 1983, og forfatterkollegiet har siden videreført sit arbejde på grundlag af en engelsk forskningsrådsbevilling. Den erklærede hensigt er at fremlægge en første systematisk sammenligning af stat-kommune relationer i Vesteuropa, idet en række teorier om kommunernes rolle og placering i den offentlige sektor afvises. Begrundelsen herfor er, at en overbevisende teori ikke blot må kunne forklare tilste-

deværelsen men også fraværet af tilsvarende mønstre i andre lande og systemer. Ambitionsniveauet er altså ganske højt.

Som grundlag for komparationen er udvalgt syv enhedsstater: Spanien, Italien, Frankrig, Storbritannien og de tre skandinaviske lande. Dette valg begrundes i taktiske snarere end teoretiske overvejelser ud fra et ønske om at undgå de komplikationer, som en inddragelse af føderale systemer kunne medføre. Tilsvarende besværligheder rejses dog af indførelsen af regioner i middelhavslandene, hvad redaktørerne da også erkender. Alt i alt kan det således blot konstateres, at det empiriske belæg baseres på ret eksterne eksempler fra Nord- og Sydeuropa; – under inddragelse af hele tre små nordiske lande og med udeladelse af nogle i sig selv ganske interessante lande som for eksempel Holland, Vest-Tyskland og Schweiz.

For læseren lettes tilegnelsen ved fastlæggelsen af en fælles overordnet struktur for landebeskrivelserne i form af en redegørelse for opgaver, selvbestemmelsesret og adgang til beslutningscentret (functions, discretion, access). Medens opgaver og selvbestemmelsesret er velkendte størrelser, er den mere systematiske inddragelse af kommunernes påvirkningsmuligheder over for centrale beslutningstage-re først for alvor blevet sat på den internationale dagsorden med R. A. W. Rhodes' nu 10 år gamle præsentation. Med denne bog præsenteres under accessoverskriften det førte forsøg på i en komparativ sammenhæng at anlægge en tilsvarende synsvinkel. Da de afsluttende ræsonnementer om kommunernes politiske rolle i høj grad tager udgangspunkt i accessvariationerne, kan det undre, at Rhodes behandles så stedmoderligt, som det er tilfældet.

Inden for de således udstukne rammer har forfatterne haft frit tøjrslag, hvad der både er styrken og svagheden i landebeskrivelserne. På den ene side har forfatterne kunnet skrive frigjort fra alt for snærende bindinger, og med en enkelt undtagelse er der da også tale om ret levende fremstillinger uden for meget fyldstof. På den anden side er de i så høj grad præget af de nationale udgangspunkter i form af forskningstraditioner og dagsaktuelle diskussioner, at man kan stille et spørgsmålstejn ved, om de taget under ét kan siges at leve op til bogens erklærede sigte. Desværre bliver konsekvensen af den manglende egalitaritet nemlig, at man kan stille spørgsmålstejn ved nogle af bogens afsluttende centrale teser. Mens kommunernes rolle drøftes ret udførligt i relation til en klassisk redegørelse for opgaver, finanser og samspillet herom, er behandlingen af den kommunale organisation ret varierende. Det er både tilfældet, hvad angår det politiske og administrative niveau. Groft sagt gøres der mest ud af det politiske spil i skildringerne af middelhavslandene. Da netop nord-sydforskelle med hensyn til det politiske samspil tillægges en afgørende betydning for, hvilken rolle kommunerne kommer til at spille, kunne man imidlertid have ønsket en mere udførlig og egal behandling heraf. Også selvom der skulle være tale om forhold af underordnet betydning i en rent national sammenhæng.

Landeskildringerne indledes med de skandinaviske bidrag, der i det grundlæggende følger samme mønster og skildrer kommunernes nuværende store økonomiske betydning som et led i udviklingen af velfærdsstaten. Tage Magnusson og Jan-Erik Lane gør et bredere omkostningsbegreb til udgangspunkt for de intentioner, der har ligget bag de svenske kommuners placering. Afslutningsvis frem-

sætter de den spådom, at fremtiden vil byde på større lokale variationer i serviceudbuddet, simpelthen fordi staten ikke vil have politisk styrke og råd til at fastholde ensartede servicestandarder. Også Trond Fevoldens og Rune Sørensens skildring af Norge og Peter Bogasons redegørelse for danske forhold illustrerer en ændret opfattelse af, hvad kommunernes rolle bør være. Begge disse bidrag er dog mere varsomme, hvad angår den fremtidige udvikling, idet de begrænser sig til at afstikke en række determinanter og aktuelle statslige bestræbelser. Kommunernes mulighed for at få indflydelse herpå skitseres kortfattet ved en omtale af politiske rekrutteringsveje og kontaktkanaler og herunder de kommunale organisationer.

Specielt hvad angår Danmark, fremlægges i øvrigt i forskellige sammenhænge en række motiver bag og ingredienser i 1970ernes kommunalreformer, der indtager en central placering i den meget omfattende og meget detaljerede gengivelse af danske forhold. Som følge af den komprimering, som fortællelysten har nødvendiggjort, kan nogle passager dog misforstås. For eksempel siges det således i umiddelbar forlængelse dels, at halvdelen af den offentlige sektors udgifter kanaliseres gennem kommunerne og dels, at de opgaver, kommunerne da har ansvaret for, blandt andet omfatter sociale pensioner. I sig selv kan det vel diskuteres om den automatiske pensionsudbetaling overhovedet bør rubriceres som en kommunal opgave. Rent faktisk er forholdet desuden det, at kommunernes udgifter omfatter ca. halvdelen af de offentlige udgifter eksklusive individuelle transfereringer og godt to tredjedele inklusive transfereringerne. Trods denne og tilsvarende indvendinger er der dog som nævnt tale om en særdeles detaljeret skildring, der vil kunne være nyttig i en undervisningsmæssig sammenhæng.

Mens de skandinaviske bidrag præsenterer et ret ensartet mønster i samtlige henseender, er dette ikke tilfældet for de sydeuropæiske skildringer, specielt hvad angår funktionerne og selvbestemmelsesretten. I al almindelighed spiller kommunerne i middelhavslandene en ret beskeden økonomisk rolle og variationerne med hensyn til både opgaver og autonomi er store. Som Yves Menu ironisk konstaterer, er det blevet anset for hensigtsmæssigt at benytte regressionsanalyser for at skabe et overblik over, hvilke opgaver franske kommuner sandsynligvis varetager. Også Enzo Sanantonio og Thomas Clegg har tilsvarende problemer under redegørelserne for henholdsvis Italien og Spanien, der ydermere er et system i støbeskeen. Cleggs bidrag er dog ikke desto mindre både forbilledligt klart og velskrevet og skulle kunne interessere også den, der i almindelighed ønsker orientering om spanske forhold.

I modsætning til dette meget brogede billede peger fremstillingerne af adgangen til de politiske centre i middelhavslandene i samme retning. Det politiske spil mellem centret og lokale eliter tillægges en altafgørende betydning for kommunernes relativt uforandrede rolle i specielt Frankrig og Italien. Et tilsvarende ræsonnement føres i Pages og Goldsmiths drøftelse af Storbritannien, om end med modsat fortegn. Udgangspunktet er her en antagelse om Storbritannien som et todelt samfund, hvor man centralt ikke har tillagt lokale spørgsmål større betydning, og hvor kontaktfladerne mellem lokalsamfundene og centret har været ret få. Kommunerne har derfor oprindeligt kunnet påtage sig en række opgaver uden

indblanding fra centret. Netop den manglende kontakt og kommunernes politiske impotens har på den anden side efterfølgende bevirket, at det har været muligt for centret at underminere kommunernes opgavevaretagelse og selvbestemmelsesret.

I en afsluttende opsummering afviser Page og Goldsmith, at det skulle være muligt at identificere overbevisende mønstre med hensyn til funktioner og selvbestemmelsesret. Derimod mener de at kunne iagttage, at adgangen til beslutningscentret følger et klart mønster efter en nord-syd deling. Mens kontakterne i de nordlige lande er stærkt formaliserede og indirekte via de kommunale organisationer, er der i Sydeuropa også stærke direkte kontakter ud over de indirekte. Netop i denne forskel finder de den krumtap, der skulle kunne forklare kommunernes forskellige rolle i den offentlige sektor. Page og Goldsmith henviser i den sammenhæng til Francesco Kjellbergs antagelse om, at den manglende gennemførelse af kommunalreformer i Sydeuropa netop skyldes, at de lokale elites betydning for politisk støtte og mobilisering har været så stor, at de har kunnet undgå den anfægtelse af deres egne positioner, som kunne blive resultatet af kommunesammenlægninger. Og store kommuner vil ud fra centrets kontrolovervejelser være en afgørende forudsætning for at lade kommunerne komme til at spille en større national rolle. Fremtidige undersøgelser bør derfor i højere grad baseres på overvejelser om centrets kontrolbehov, og sådanne undersøgelser annonceres i bogen, blandt andet med henblik på en udbygning af de teoretiske ræsonnementer.

Accesskategorien er i denne bog blevet forsøgt anlagt som en overordnet fortolkningsramme i en videre international sammenhæng, og der er næppe tvivl om, at den er kommet for at blive. Uanset nytten af en teoretisk videreudvikling leverer denne bog dog ikke bevis for, at det skulle være lykkedes at indfri Rhodes' 10 år gamle efterlysning efter empirisk viden om spillet mellem lokale og centrale politiske eliter. Det skulle blive interessant at stifte bekendtskab med eventuelle senere publikationer fra gruppen.

Finn Bruun
Institut for Statskundskab

Martin Sæter, *Det europeiske fællesskab*, Bergen: Universitetsforlaget, 1988, 3. udg., 164 s.

Det er egentlig underligt, at interessen for EF i Norge og Sverige i øjeblikket langt overstiger interessen i Danmark, som med fuld fart er på vej ind det stærkere integrerede EF. Men sådan er det, og det hænger naturligvis grundlæggende sammen med, at såvel Sverige som Norge bliver stort set lige så påvirkede af det indre marked, som vi gør.

Det er alligevel forbavsende at se især den norske EF-debat, som er ganske livlig. Selv spørgsmålet om et egentligt medlemskab kan dukke frem fra tid til an-